

"De Hersteller"

molenaarsrapport



verslagperiode

van 1 okt. 1981 - 30 sept. 1982

Inleiding

Op 16 april 1981 hebben Jefke en ondergetekende met een delegatie van het bestuur van "Molensichting De Hersteller" een gesprek gehad bij dhr. J. Jager over het betrekken van de molen als woning. We wisten tot overeenstemming te komen. Vanaf die tijd zijn we dan ook zeer nauw en actief betrokken geweest bij het herstel van de molen.

Aanvankelijk hadden deze activiteiten alleen betrekking op het afschrabben van de zware molenbalken alsmede het schuren van deuren, ramen en kozijnen. Pas daarna kon er gebeitst en geverfd worden. Vervolgens vroeg de schuur de nodige aandacht. Met vooral veel hulp van dhr. M. Bosma werden nieuwe deuren en kozijnen gemaakt. Vrijgekomen puin werd door ondergetekende geruimd 4. b.v. fundering c.q. verhoging garagepad.

In de periode tot mei 1981 was ondergetekende nog actief aangesloten bij de molenaarsgroep Joure die het beheer voert over de korenmolen "Penninga's Molen" te Joure en de veenpoldermolen "De Deelsmolen" te Vegelinsoord. Een waar hoogtepunt in de restauratiegeschiedenis was het aanbrengen van de kop en het gevlucht op maandag 22 juni 1981.

Oktober 1981 ~ hoogtepunten

De weken die vooral gingen aan de feestelijkheden waren bijzonder druk. Erg veel dank zijn we verschuldigd aan al die vrijwilligers die ons met raad en daad terzijde stonden.

* Op 10 oktober werd er een open dag georganiseerd waarvan via de Jousster Courant melding was gemaakt. Het was buig weer met een stormachtige westenwind die 's middags afnam. Toen kwam af en toe zelfs de zon door de wolken. Totaal 77 belangstellenden op bezoek gehad. Ondanks deze stroom bezoekers konden er nog verscheidene klussen worden verricht zoals: behang plakken, tegels leggen, ramen schoon maken en verven.

* Eindelijk brak dan de dag van de officiële opening aan, maandag 19 oktober. In de ochtenduren waren de weersomstandigheden zodanig dat de voorbereidingen normaal voortgang konden vinden. Vele vrijwilligers waren hiervoor in actie. Jammer was het dat het weer 's middags verslechterde. Nadat C.d.K. mr. H. Rijkstra de vang had gelicht, was er gelegenheid voor berichtgeving. Hiervan maakten 69 personen gebruik. In het dorpscafé van St. Johannesga kon men zich weer wat opwarmen en diverse toespraken aanhoren. De molen werd verricht met enkele aanwinsten (zie elders in dit verslag). We hadden deze dag hulp van molenaar L. J. Sierkstra van de koren- en pelmolen "De Onderneming" te Witmarsum.

VERVOLG VAN OKTOBER HOOGTEPUNTEN

Op 16 oktober zijn Jefke en ondergetekende in het huwelijk getreden. Het deed ons goed dat ook de stichting op onze bruiloft vertegenwoordigd was in de persoon van Jolle Jager met zijn vrouw. Tevens waren de "molencommissieleden" Bosma en Peepjes met hun vrouw aanwezig. Het is een zeer geslaagde dag geweest. Bijzonder ingenomen waren we met de erepoort nabij de molen.

Op vrijdag 30 en zaterdag 31 oktober zijn we verhuisd zodat we nog net in die hoogtepuntten-maand de molen hebben betrokken.

WERKZAAMHEDEN IN DE MOLEN+SCHUUR

Oktober Bijzonder veel tijd besteed aan verven, beitsen e.d. Veel hulde komt toe aan een viertal huisvrouwen** uit St. Johannesga. Rotsterhaule die twee dagen lang behangwerk hebben verricht. Gebo legde vloerbedekking e.d. *

November Schuur opgeruimd en tussenwand ten dele uitgenomen m.b.v. Jager en Bosma. In de schuur een aparte opslagruimte gecreëerd m.b.v. D. Wijnja en Ketelapper. In de kap een voorlopige lendestut gemaakt i.v.m. aanloper van het bovenwiel.

December Opslagruimte in de schuur is gereed gekomen. Ramen en deuren geïsoleerd.

April I.v.m. voortdurende lekkage heeft De Wal de stormluiken in de kap gedicht en andere lekkage afgekit. Verder werd de pal bijgesteld, profielplaten op de nietplanken aangebracht en de windmeter op de schuur gemonteerd. Roosma heeft "gaten" in het niet bijgestopt. Zelf in de spijkast een luikje gezagd. De Wal voerde eveneens nog enkele kleine klusjes uit.

* Rabatdelen aangebracht op een van de keukenwanden m.b.v. J. Heijenga.

** Aaltje Dijkstra - Verhoef
Betje de Jong - Van der Wal
Zwartje Mulder - Jager
Harmke Jager - De Vries

Mei Smeezoldervloer aan de onderkant geïsoleerd met temper (2cm. dik). Diverse keren wiggen in bovenwiel aangeslagen.

Juni Ook nu weer wiggen aangeslagen. Op 2^e zolder spil omtimmerd en smeertzolder afgedicht en luik hiervoor gemaakt. J.v.m. hevig getammeld van de bovenbonkeelaar (tijdens het draaien) de spil uit het werk gezet. Uitgebreide smeerbeurt voor overring en kuip.

Juli De Wal heeft de nog steeds voortdurende lekkage verholpen, laten we hopen dat het nu definitief is verholpen. Vanwege het brommen van de vang oneffenheden met scherp zand getracht weg te werken, hetgeen nog niet lukte. Op de tweede zolder het achtkant met latten bespijkerd, isolatie aangebracht en vervolgens bekleed met gipsplaten. Jefke heeft de balken op deze zolder ontdaan van roetaanslag e.d. en daarna zorgvuldig schoon gemaakt.

Augustus Plafond gemaakt op de tweede zolder, kozijnen afgewerkt, plinten aangebracht en een legkast in elkaar getimmerd. Verder geverfd en behangen*. De Wal heeft nieuwe wiggen in het bovenwiel aangebracht.

September Behangplakken babykamer. Raampjes 2^e zolder geïsoleerd. Enkele zaken behoren uiteraard tot regelmatig terugkerende werkzaamheden zoals:

- kruien
- en natuurlijk molendraaien

Over dit laatste verschaffen de in dit molenaarsrapport opgenomen tabellen uitgebreide informatie.

* Gebo heeft vloerbedekking gelegd.

DE MOLEN WAS IN WERKING OP :

	1981				1982								
	oktober	november	december	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	TOTAAL
zondag.....							1						1
maandag.....	1	1					1		1				4
dinsdag.....		1	1				1		1	1	1		6
woensdag.....	2			3	1	2	3	1	1		4		17
donderdag.....						1	1		1	1			4
vrijdag.....							1		1				2
zaterdag.....	3		2	1	2	1	2	4	1		2		18
TOTAAL.....	1	5	2	2	5	3	4	10	5	2	7	5	52

Korte conclusie: de molen is gemiddeld 1x per week in werking geweest.

DRAAI-UREN-OVERZICHT													
	1981				1982								
	oktober	november	december	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	TOTAAL
zondag							5						5
maandag	1	4					4		2				11
dinsdag		2		4			2		4	4	1		17
woensdag	2			7	3	8	6	1	3		13		43
donderdag						2	3		1	3			9
vrijdag							1		1				2
zaterdag	7		9	2	10	4	12	17	3		10		74
TOTAAL	9	6	9	13	20	14	33	18	14	7	24	1	161

N.B. De in deze tabel genoteerde uren zijn per maand afgerond op hele uren.

Korte conclusie: het wiekenkruis heeft iets meer dan 3 uur per week gedraaid, uitgaande van een gemiddelde uiteraard.

WERKZAAMHEDEN ROND DE MOLEN

Teneinde de leefbaarheid te vergroten en het totale aanzien te verfraaien zijn de volgende werkzaamheden in eigen beheer uitgevoerd, tenzij anders vermeld.

Januari Waspleintje voor droogmolen aangelegd.

Februari Biezen tussen toegangspad en talud aangebracht. $\pm 20 \text{ m}^2$ grond op toekomstige moestuin gebracht en geëgaliseerd m.b.v. D. Wijnja.

Maart 2 wilgen achter de molen geknot, stammetjes gezaagd en geschild om tzt. dienst te doen als palisaden m.b.v. D. Wijnja. Grond bemest met dank aan J. Jager voor levering van de mest. Akkertjes voor moestuin aangelegd. Langs de wegwand grond omgespit voor struikbeplanting als afscheiding.

April Waspleintje afgezet met palisaden. Pad langs schuur en grasveldje achter de molen geëgaliseerd met kilverbak; vernicht door J. Jager. 15 m^2 grond aangebracht m.b.v. D. Wijnja. Struikbeplanting gereed met dank aan tuincentrum Alata, Rottum. Bloemenborder aangelegd en afgezet met biezen. Terras aangelegd. 2^e biezen trap bij talud op gemaakt en voorzien van (sier) bestrating. Akkertjes aangelegd.

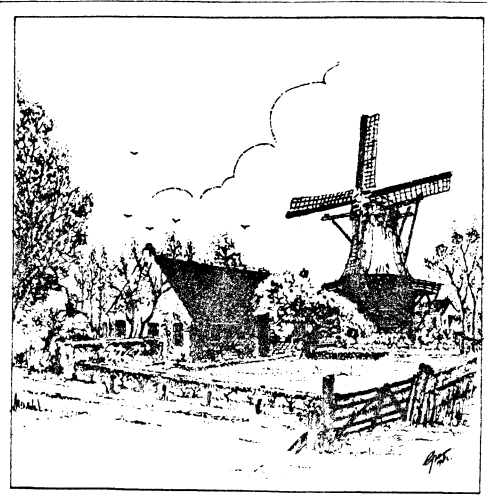
Mei Schutting geplaatst m.b.v. Alata. Gazon ingezaaid. Akkertjes aangelegd. Jefke heeft de moestuin ingericht.

Augustus Gazon aan taludzijde afgezet met palisaden.

September Diepe, 10 m. lange sleuf gegraven voor riool aansluiting en kabel van het centrale antenne systeem. Verder zijn vele tientallen uren besteed aan: tuinonderhoud (schoffelen, wieden e.d.), gazon maaien en (gelukkig!) ook oogsten. Ter bevordering van de veiligheid zijn op de "molepôle" een tweetal keerhekken gemaakt die het draaiende gevlucht "afschermen". Hegaanplant langs garagepad met dank aan D. Haven.

BUZONDERHEDEN

- 11 febr. Lezing gehouden met dia's en films voor 't Nut en de beide molenstichtingen van Haskerland in hotel van Terwisga te Joure
- 17 febr. Tweede oplevering.
- 17 maart. In Scharsterbrug de film "De Hersteller hersteld" vertoond i.v.m. een actie om de plaatselijke "Skarmole" hersteld te krijgen.
- 30 april. Gevlagd i.v.m. Koninginnedag.
- 4 mei. Vlag halfstok i.v.m. dodenherdenking.
- 5 mei. Gevlagd i.v.m. bevrijdingsdag.
- 8 mei. Nationale Molendag.
- 12 mei. Twee zeilen op de binnenroede aangebracht.
- 13 mei. In de molen vergadering van leermeesters van het Gild Fryske Molders gehad.
- 15 mei. Een oeevaar streek neer op het hekwerk van een der molenroeden.
- 19 juni. Gevlagd i.v.m. dorpsfeest en herdenking c.q. feest t.g.v. het 200 jarig bestaan van de Sweachmer Mole te Rangweer. Aan dit laatste feest is medewerking verleend, door de molen als controlepost op te nemen in de molenfietsstocht die door de Rangweerder molenstichting werd georganiseerd. Totaal: ± 400 fietsers zagen de molen



De Sweachmer mole te Rangweer

VERVOLG BUZONDERHEDEN

- 13 juli. De schoolkinderen van mijn klas op bezoek gehad. De molenbezoeking werd gekoppeld aan een speurtocht door het Schar.
- 24 juli. De wiggen in het bovenwiel houden dit wiel niet meer vast op de as. Er moeten nieuwe wiggen komen zodat de molen voorlopig gedwongen is stil te staan.
- 31 augustus. Gevlagd i.v.m. de open dag bij kapsalon "Anneke", onze buren. Natuurlijk maide De Hersteller ook en wel tot 8 uur 's avonds.
- 1 september. Bezoek van provinciaal molenconsulent dhr. Jh. Hubbers en zijn vrouw.
- 28 september. Derde oplevering, de laatste ronde. T.z.t. zal De Wal de vang nog bijwerken.

PUBLICITEIT

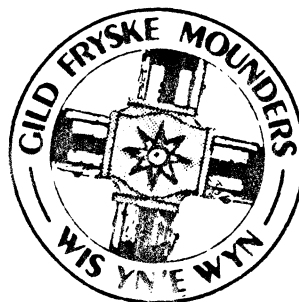
- In de periode voorafgaand^{aan} en tijdens de restauratie heeft de pers van alle kanten aandacht geschonken aan het gebeuren alhier. J.g.v. de officiële opening besteedden naast Radio Fryslân de volgende dagbladen e.d. aandacht aan de feestelijkheden:
- 19 okt. Leeuwarder Courant: "De Hersteller" symbool voor een veenpolder (+ 1 foto)
 - 20 okt. Leeuwarder Courant: "Bijsterbaarljke dei foar De Hersteller" (+ 1 foto)
 - 20 okt. Friesch Dagblad: Bevolking maakt restauratie van "De Hersteller" mogelijk (+ 2 foto's)
 - 22 okt. Jouster Courant: Volop feest bij "De Hersteller" (+ 1 foto)
 - 18 nov. De Molenaar (nr. 46) De Hersteller hersteld! door D.M. Bunschoeke (1½ pag. met 4 foto's)
 - November-nummer van Molennieuws van de Ver. De Hollandsche Molen: De Hersteller hersteld (+ 1 foto)

- December-nummer van "De útskoat" van St. De Fryske Mole en Ver. Gild Fryske Mounders: "De Hersteller" hersteld door D.M. Bunschoeke (4½ pag. + 3 foto's)
- 21 juli: De Molenaar (nr. 29/30) fragment van het verslag dat ondergetekende maakte n.a.v. de Nationale molen dag 1982.
- 20 sept. Leeuwarder Courant. Foto van een groep fietsers die de molen passeren (i.v.m. de Vredesweek-actie in Haskerland)
- Tot slot werd de molen enkele malen aangehaald in het Jaarboekje 1982 van De Hollandsche Molen.

AANWINSTEN

Op de dag van de officiële opening werden we verrast met de volgende geschenken:

- "Polder"-waterschap Boarnsterd: 4 nieuwe zeilen !!!
- Aannemer-molenmaker De Wal: windsnelheidsmeter
- Stichting Penninga's Molen-Joure: roedenhaak
- RABO-bank Heerenveen: een Friese én een Nederlandse vlag
- Gild Fryske Mounders: muurschild met verenigingsinsigne.



OVERIGE GESCHENKEN

Dhr. De Koning bood namens "De Hollandse Molen" een drietal boeken aan (Molens - ir. F. Stokhuyzen, 5^e druk). De bestuursleden V.d. Berg en Jager en aannemer De Wal werden hiermee verrast.

Zelf mocht ik uit handen van voorzitter Jhr. J.A.J. van Eysinga het fraaie boekwerk "Molens in Noord-Holland" in ontvangst nemen, waarvoor ook op deze plaats veel dank!

"STRUD IN DE VEENPOLDER"

Onder deze titel heeft ondergetekende een boek(je) geschreven over de molengeschiedenis van de Sint Johannesgaaster Veenpolder. Door overige drukten bij de uitgever (H. Jansma - Augustinusga) is het nog niet verschenen. We hopen dat deze met vele foto's verlichte uitgave nog dit jaar het licht zal zien. Immers, juist dit jaar is het 125 jaar geleden dat met malen werd begonnen! (zie logboek-fragmenten)

BLIKSEMAFLEIDER

Tijdens de verslagperiode ontbreekt een "slofje" aan de klem van de verbindingskabel. Bij de oplevering bijeenkomsten is door ondergetekende hierop gewezen.

WASTAFEL

In de afgelopen winter bevroor de wastafel op onze slaapkamer regelmatig. Bregman-Heerenveen heeft dit nog niet verholpen. Bij de laatste oplevering is hierop wederom gewezen.

FRAGMENTEN UIT HET MOLENAARSLOGBOEK

Aan het eind van dit molenaarsrapport volgen nu dan nog enkele "bloemlezingen" uit het molenaarslogboek:

* datum: 28-12-1981 temp °C: -5 0 5 10 15 20 25 30
 windkracht: 0 1 2 3 4 5 6 7 8
 weer: ☔ ☁ ☀ ☂ ☃
 opmerking: gedraaid van 13.30 tot 17.30 uur. windrichting: Z
 zelfvoering: geen uren Prakt. 4
 leermeester/molenaar: Gerben D. Wijnja uren Theorie: ✓
 malen: De Horsteler uren Stage: ✓

Het wintert nog steeds; sinds go jaar de strengste decembermaand. 's Morgens de overring gesmeerd en daarvan na etenstijd profijt gehad. In de schuur verder gewerkt aan de afstemming van de opslagruimte.

Vanuit het Schar gefilmd en wat foto's gemaakt. Het was schitterend om de molen vanuit dit natuurgebied te zien draaien met de bevroren rietvelden op de voorgrond en daarboven de dorre takjes van de langs de sloten staande elzebomen. Eerst draaide de molen op het z.o. maar de wind kromp, zodat het wiekenkruis op een gegeven moment stil bleef staan. Na bijgekruid te hebben, wickte de molen weer vlot rond. Tegen de avond werden we verrast met een kerstpakket, wat we erg waardeerden.

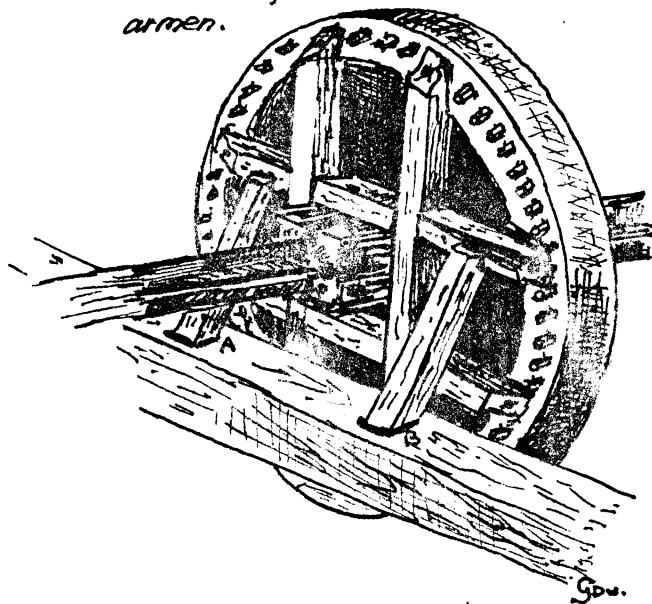
* datum: 23-2-1982 temp °C: -5 0 5 10 15 20 25 30
 windkracht: 0 1 2 3 4 5 6 7 8
 weer: ☔ ☁ ☀ ☂ ☃
 opmerking: gedraaid van 14 tot 18 uur. windrichting: Z
 zelfvoering: geen / wel 2 windborden uren Prakt. 4
 Vanmiddag "doo" gestrooid. In de namiddag molenaarszoon Gosse v/d Molen op bezoek gehad. Hij verhaalde weer met enthousiasme over de molen en de ruimte binnenin viel hem nu zó mee.

VERVOLG LOGBOEK-FRAGMENTEN

Met de wind was het eerst wat heen en weer. Omdat hij zwak was, stond de molen regelmatig even stil. Gosse hielp nog mee met kruien. Hij was in z'n element!

- Maandag 1 maart 1982; temp. 6°C; windrichting en -kracht: ZW - 9; neerslag: regen.
I.v.m. een hevige storm die op komst was (en deels al gaande) heb ik na zevenen's avonds het wiekenkruis evenwijdig aan de stormrichting gekruid. Elders in ons land richtte een windhoos een behoorlijke ravage aan. Later op de avond zwakte de storm wat af, maar rond middernacht bolderde hij weer in alle hevigheid om de molen. Dat de molen verkruid was, bezorgde meernvoldaan en veilig gevoel. Vooral ook de aanwezigheid van armpallen dragen daartoe bij.

De armpallen A en B passen bij de rechtstand precies onder de kruisarmen.



Tekening van het bovenwiel

datum: 8 mei 1982 temp°C -5 0 5 10 15 20 25 30
windkracht: 0 1 2 3 4 5 6 7 8
weer: ☁ ☁ ☁ ☁ ☁ ☁ ☁ ☁
NATIONALE MOLENDAG
opmerking: van 9.15 tot 17.30 uur gedraaid. windrichting
zeilvoering: geen / 4 windborden. uren Prakt 8

Om 9 uur de molen terug gekruid naar het z.w. Het was vies weer. Een grauwe regensluier trok aaneengesloten over de velden. Als een stoere strijder sloeg de molen op de Hogedijk zijn gevluicht in het rond. Er moest na koffietijd al bijgekruid worden, terwijl de molen na etenstijd een poos van wind verstoken bleef. De regen gutste in rechte stralen naar beneden, maar toen dat ophield, wakkerde de wind weer aan tot kracht 4 uit het n.w. Slechts enkele fiets-toeristen kwamen langs. Na drieën knapte het weer op en konden we nog tot half zes draaien. De tiende nationale molendag zat er weer op.

* We zijn dit jaarverslag begonnen met de feestelijkheden en met wat daar aan vooraf ging. Daarna zijn wij als nieuwe bewoners de fraai-gerestoreerde molen gekomen. Dit rapport geeft de neerslag van wat zich in het afgelopen jaar heeft afgespeeld. Dat het een vreselijk druk jaar is geweest zal U als lezer niet zijn ontgaan. Het stemt ons tevree dat we menig positief geluid hebben horen klinken. Zoiets geeft je veel voldoening. Wel spreken we de hoop uit dat het komende jaar minder van onze krachten zal vergen opdat we dan ook tijd aan andere zaken kunnen gaan besteden.

In het laatste logboekfragment gaan we in gedachten 125 jaar terug in de tijd. Toen stond Jan Gosses van der Molen als eerste molenaar en bewoner van de molen gereed.

